

روزنامه دولت علیه ایران

پنجشنبه ۱۰ ذیحجه ۱۲۸۷ ق) روزنامه دولت علیه ایران در سال ۱۲۸۸ ق تعطیل شد.

این روزنامه از دیدگاه هنری از زمره نفایس دوره ناصرالدین شاه قاجار به شمار می‌رود. متن این روزنامه از لحاظ بررسی اوضاع و احوال آن روزگار و طرزتفکر و زندگی مردم بسیار جالب است و از اسناد مهم دوره ناصری به شمار می‌رود.

اهمیت این روزنامه بیشتر از حیث تصاویر آن است. در حقیقت روزنامه دولت علیه ایران نخستین منبع ادواری است که تصاویر بسیاری از دولتمردان ایرانی و حتی خارجی عهدناصری و مناظر طهران در آن یافت می‌شود و از آنجا که میرزا ابوالحسن در اروپا تحصیل کرده بود، و در امور چاپ سنگی مهارت داشته و نقاشی زبردست نیز بوده است، این اهمیت دوچندان می‌شود.

دوره کامل این روزنامه، به همت پژوهشگر پرتلاش، آقای جمشید کیانفر و آقای عنایت‌الله رحمانی از سوی کتابخانه ملی ایران در دو جلد، با چاپ و کاغذ و صحافی نفیس، در قطع رحلی منتشر شده است.

جلد نخست این سند مصور دوره ناصری، دربرگیرنده شماره‌های ۴۷۲ تا ۵۵۰ و جلد دوم آن نیز از شماره ۵۵۱ تا ۶۵۰، حاوی روزنامه دولت علیه ایران و روزنامه دولتی است.

از ویژگیهای این مجموعه، می‌توان به مقدمه جلد دوم آن اشاره کرد که دربردارنده نکات ارزنده‌ای برای پژوهشگران تاریخ مطبوعات ایران است. گردآورنده همچنین برای سهولت دستیابی پژوهشگران و علاقه‌مندان به محتوای روزنامه یک نمایه عام تنظیم و در پایان جلد دوم ارائه کرده است.

در پی انتشار این مجموعه، کتابخانه ملی ایران اعلام کرده است که در نظر دارد تا دیگر روزنامه‌های دوره قاجار موجود در آن کتابخانه از جمله «روزنامه وقایع اتفاقیه» را به همین سیاق تجدید چاپ و منتشر کند. امید است این اقدام پسندیده به اجرا درآید.

نشریه ماهانه‌ای در تبریز منتشر شد که تاکنون از این نشریه با نامهای ملتی، اخبار دارالسلطنه آذربایجان، روزنامه وقایع شهر مملکت محروسه آذربایجان، روزنامه ملتی مملکت آذربایجان و تبریز یاد می‌کنند. روزنامه وقایع اتفاقیه نیز زیر نظر وزارت امور خارجه (تا شماره ۴۵۶) به صورت هفتگی و مرتب چاپ و منتشر می‌شد. از آن شماره به بعد، تا شماره ۴۷۱ گهگاه در انتشار آن بی‌نظمی پدید آمد؛ تا اینکه در شماره ۴۷۱، نخست واژه «اتفاقیه» را از کنار «وقایع» برداشتند (پنجشنبه ۲۶ محرم ۱۲۷۷ ق) و در پی آن، از شماره ۴۷۲ (۱۰ صفر ۱۲۷۷ ق) این روزنامه به روزنامه دولت علیه ایران تغییرنام یافت و مسؤولیت آن را به میرزا ابوالحسن خان صنیع‌الملک غفاری (نقاشباشی کاشانی) واگذار کردند و اداره این روزنامه نیز تابع وزارت علوم شد.

این نشریه تا شماره ۵۹۳ (پنجشنبه ۵ ربیع‌الثانی ۱۲۸۳ ق) با نام «روزنامه دولت علیه ایران» به انتشار خود ادامه داد و از آن پس، هر از چندی دچار تغییرنام شد. (شماره‌های ۵۹۳ تا ۶۳۸ پنجشنبه سوم شوال‌المکرم ۱۲۸۶ ق) با نام روزنامه دولتی (دو شماره ۵۹۶ و ۵۹۹ آن مصور است) و از شماره ۶۳۹ (پنجشنبه دوم ذی‌قعدة ۱۲۸۶ ق) دوباره با نام روزنامه دولت علیه ایران منتشر شد (تا شماره ۶۵۰

■ روزنامه دولت علیه ایران

- مدیر و نقاش: میرزا ابوالحسن خان صنیع‌الملک غفاری (نقاشباشی)
- به اهتمام: جمشید کیانفر و عنایت‌الله رحمانی
- ناشر: کتابخانه ملی ایران
- سال انتشار: ۱۳۷۰ و ۱۳۷۱
- ۲ جلد [۱۲۳۰ ص]
- بهاء: ۳۰۰۰ ریال

روزجمعه پنجم ربیع‌الثانی ۱۲۶۷ ق برابر با هفتم فوریه ۱۸۵۱ م، به دستور میرزا تقی‌خان امیرکبیر و به مدیریت و سردبیری حاج میرزا جبار تذکره‌چی (ناظم‌المهام خوبی) و بسا همکاری ادوارد برجیس (مترجم و مسؤول امور اداری و مالی، که در ضمن مسؤول یک نشریه محرمانه برای شاه و صدراعظم نیز بود) و میرزا عبدالله (خبرنگار و خطاط) و حاج عبدالمحمد (مسؤول چاپ)، هفته‌نامه‌ای در تهران منتشر شد که براساس اسناد بدست‌آمده تا کنون، سومین نشریه ادواری چاپی در ایران به شمار می‌رود. نخستین شماره این نشریه با نام «روزنامه اخبار دارالخلافة طهران» چاپ و منتشر شد که در بالای نام آن، عبارت «یا اسدالله الغالب» آمده بود؛ اما همین نشریه از شماره دوم (دهم ربیع‌الثانی ۱۲۶۷ ق) به روزنامه «وقایع اتفاقیه» تغییرنام یافت. هشت سال پس از آن و همزمان با انتشار روزنامه وقایع اتفاقیه،